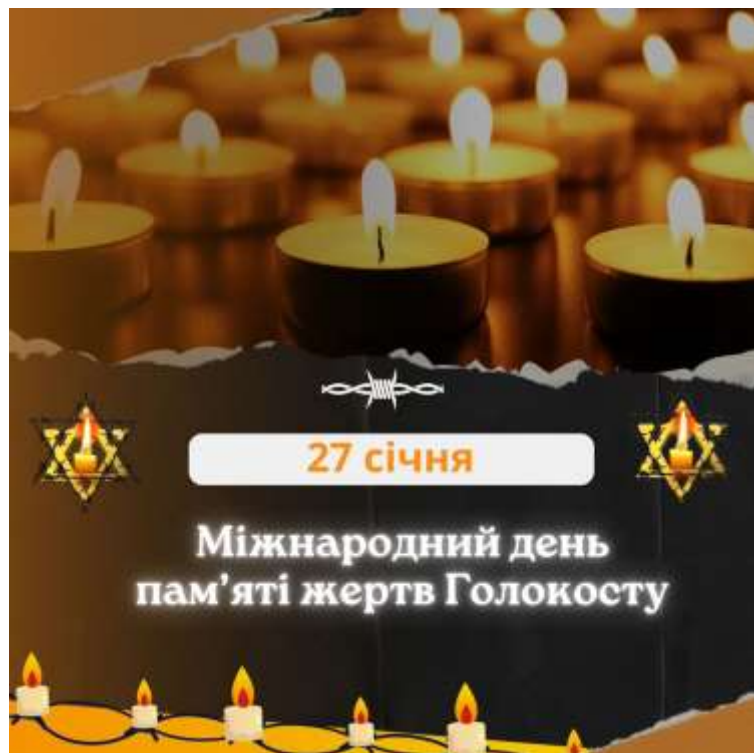

**МУЗЕЙ ГЕНОЦИДУ «ТЕРИТОРІЯ ПАМ'ЯТІ»
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
ФОНД ПІДТРИМКИ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»;
ЛОС-АНДЖЕЛЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (LOS ANGELES UNIVERSITY)
(USA);
АРІЄЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ARIEL UNIVERSITY CENTER OF
SAMARIA) (ISRAEL);
ЗАХІДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТІМІШОАРИ (WESTERN UNIVERSITY
OF TIMISOARA) (ROMANIA)**

МАТЕРІАЛИ

**Міжнародної науково-практичної конференції
«ПРОБЛЕМА ГЕНОЦИДУ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА»**

(Одеса, 23-24 січня 2025 року)

Одеса -2025

УДК:

Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 23-24 січня 2025 р.) 88 с.

Рецензенти:

Готинян Віталія Віталіївна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри культурології Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Наумкіна Світлана Михайлівна - доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують концепцію геноциду в творах Рафаля Лемкіна: філософське та правове підґрунтя; культурний геноцид: від доктрини до відповідальності; геноциди ХХ століття та їх вплив на генезу моральних складових людства; геноцидальні практики Російської імперії і їх доктринальне підґрунтя; вплив рішень міжнародних кримінальних трибуналів на колективну пам'ять щодо геноцидів; меморіалізація пам'яті жертв геноцидів; геноцидальний вимір агресії Росії проти України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 27 березня 2025 р.)

«Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства»

23-24 січня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Козленко Павло Юхимович – голова правління Громадської організації «Одеський центр дослідження Голокосту»

6. Учасники проектів Вікімедіа. Геноцид – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Геноцид>

7. Holodomor History. National Museum of the Holodomor-Genocide. URL: <https://holodomormuseum.org.ua/en/the-history-of-the-holodomor/>

8. What is genocide? What are risk factors and warning signs?. Holocaust Encyclopedia | United States Holocaust Memorial Museum. URL: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/question/what-have-we-learned-about-the-risk-factors-and-warning-signs-of-genocide>

Стойкова Марина Георгіївна, Здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 2-го року навчання, спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», соціально-гуманітарний факультет, *Університет Ушинського, м. Одеса, Україна*

Науковий керівник: **Олена Лісєєнко**, д.соціол. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса

ОЗНАКИ ГЕНОЦИДУ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Геноцид — це будь-які дії, вчинені з наміром знищити, повністю або частково, національну, етнічну, расову чи релігійну групу. Автором поняття як правового терміну був дослідник Рафал Лемкін — він, зокрема, був першим із фахівців міжнародного права, який визначив злочини сталінського комуністичного режиму проти українців як геноцид.[1] Геноцид проти українського народу здійснювався впродовж кількох десятиліть, зокрема під час радянської влади. Основною метою таких дій було не лише фізичне знищення українців, а й руйнування національної ідентичності та культурної спадщини. Це включало як масові вбивства, так і репресії, депортації та інші форми насильства, що сприяли знищенню цілого покоління та травмуванню наступних.

Геноцид може бути частковим. Не обов'язково вони передбачають знищення всієї групи, але йдеться про знищення їхньої культури, зокрема для того, щоб позбавити їх власної ідентичності. І про це дуже йшлося у Лемкіна. В уяві Лемкіна весь світ був схожий на такий великий концерт, який виконував дуже складну мелодію. Кожна нація в цьому концерті є для виконавців окремим інструментом. Загибель будь-якої нації означало гуманітарну катастрофу для всього світу. Лемкін був дуже чутливий до культури малих народів. Він знав дуже багато мов.[3]

На питання, чи завжди геноцид є там, де є війна, Ярослав Грицак відповідає заперечно. Як приклад, наводить Голодомор — це геноцид без контексту воєнних дій. Голодомор, що стався в Україні в 1932-1933 роках, є найбільш значущим актом геноциду, вчиненим радянським урядом. Мільйонів українців стали жертвами штучно створеного голоду. Основними причинами

були реквізиції зерна та інших продуктів у селян, заборона на виїзд за межі голодуючих районів і радянська політика, спрямована на придушення національних прагнень.

У період радянського правління в Україні мали місце численні депортації українців, зокрема інтелігенції, селян і національних активістів, які були піддані політичним репресіям. Увесь радянський період в історії України позначений репресіями. За час комуністичного режиму, за підрахунками істориків, через репресії радянських каральних органів пройшло понад 10 мільйонів громадян. Радянська влада створила тотальну систему стеження і доносів, а на території російського Сибіру для утримування репресованих та використання їхньої праці була організована спеціальна система таборів ГУЛАГ. Репресії торкнулися усіх верств населення, представників усіх соціальних груп і професій: від селян і робітників – до науковців, митців та священників. В Україні практично немає людей, чиїх родин, у тих чи інших формах, не торкнулися репресії.[2]

У 1985-88 роках комісія Конгресу США досліджувала голод в Україні. У своїх висновках вона наголосила, що «Йосиф Сталін та його оточення вчинили акт геноциду проти українського народу в 1932-33 роках». Висновки комісії відкрили шлях до міжнародного визнання Голодомору геноцидом. У наступні роки Голодомор як злочин геноциду у своїх актах засудили парламенти Естонії, Австралії, Канади, Угорщини, Грузії, Португалії, США. Для українців міжнародне визнання Голодомору є свідченням встановлення історичної справедливості щодо оцінки злочину проти людяності, скоєного стосовно українського народу, та демонстрацією засудження дій тоталітарного режиму, який знищив в Україні мільйони людей та підірвав національний дух українства. [4].

Список використаних джерел

1. Геноцид / Дж. Мейс // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-29090>
2. Голодомор 1932-1933 років в Україні – геноцид проти Українського народу – Посольство України в Румунії. URL: <https://romania.mfa.gov.ua/news/golodomor-1932-1933-rokiv-v-ukrayini-genocid-porti-ukrayinskogo-narodu>
3. Голодомор в Україні 1932-1933 років – Посольство України в Республіці Австрія. URL: <https://austria.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/golodomor-v-ukrayini-1932-1933-rokiv>
4. Міжнародне визнання Голодомору як геноциду – Посольство України у Федеративній Республіці. URL: <https://germany.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/golodomor-v-ukrayini-1932-1933-rokiv/mizhnarodne-viznannya-golodomoru-yak-genocidu>